

דבר חודש בחודשו

גליון 6
סיון תשע"ח

מותרתו של הגאון הגדול רבי יואל שורף שליט"א
רו"מ ישיבת דבר ירושלים ומרכזי שכונת מעלות דפנה

~ דבר מורינו הרב שליט"א ~ נאורעות התקופה בראי התורה

"ונתנו על כנף פתיל תכלת" (במדבר ט"ו, ל"ח)

נשאל רבנו כמה פעמים על עניין התכלת שבטליתו ותשובתו הייתה קצרה. אמנם ראייתי כל מיני דברים שכתבו נגד התכלת גם זו המופקת מארגמון קהה קוצים שהיא היום התכלת היותר נפוצה, במיוחד הוא התפעל מנערים צעירים בגיל ישיבה קטנה! שהביאו לפניו חוברת שחיברו נגד התכלת למרות שרבנו התפעל ממלאכת האומן שהנערים עשו ורכש גם את החוברת ששמה "תכלת מאי אלישה" ואמר להם: על כל קושיה אפשר למצוא תירוץ אבל אין אני רואה תועלת בויכוח, כי גם על כל תירוץ אפשר למצוא דחייה.

ומה שהביא אותי לשים תכלת בטליתי, הייתה הסיבה של שם החיבור נגד התכלת הנזכר שהוא "תכלת מאי אלישה" שהוא פסוק בספר יחזקאל שמגלה כי לגויים הייתה תכלת וככתוב בתנ"ך [לדוגמה בגד המלכות של מרדכי הצדיק] וברומא היה חוק חמור על שימוש לאדם פשוט בבגדי ארגמן ותכלת צבעים הנוצרים מהחילזון הזה שאלה היו מיוחדים למלכות. וגם ידוע כיצד נעשה וממה נעשה התכלת שלהם, ולמה נחשוש שמא התכלת שלהם אינה זו של תורה. והרי אין ספק מוציא מידי וודאי.

רבנו גם נשאל מאברך מהשכונה שנהג לשים בטליתו תכלת כשיטת התוספות ואף כתב חוברת שמסרה לרבנו להוכיח שכך צריך לנהוג ולמה רבנו נוהג כדעת הראב"ד שאמנם במקום אחד נראה שהגר"א פסק כך אולם בחוברת טרח אותו אברך להוכיח שבמקומות אחרים נראה שפסק כהתוספות. ענה לו רבנו כבר פשטה ההלכה בקרב לובשי התכלת כדעת הראב"ד וכמו שנאמר לגבי חליצה באיזו נעל שההלכה שפשטה הולכים אחריה. ולא ישמעו אפילו לא לאליהו, אם יבוא לפסוק נגד מה שכבר התפשט לנהוג למעשה.

דבר המערכת

עלון זה שיוצא אי"ה לקראת פרשת שלח מוקדש לצבע התכלת של הציצית דבר שמקבל משמעות מיוחדת לפי דברי מורנו ועל כן גם הוקדשו ענייני נפלאות הבורא לעיני האדם הרואות צבעים שהוא ייחודי בבריאה כולה, לצורך עבודת ה' שלו.

עלינו להודות לבורא עולם שאנו נאלצים להוציא לאור את העלון שהיה אמור להופיע מדי חודש לעיתים יותר תכופות כבקשת התורמים לעילוי נשמות קרוביהם

בברכה
פא 8987

עלון זה נדפס לעילוי נשמות

ה"ה אברהם בן משה דוד
ז"ל

מרת נטילה בת עמנואל ע"ה

והוסיף רבנו והסביר את העדר התכלת בעבר עד ימינו: נושא התכלת בציצית, קשור לענייני אחרית הימים, כי בלי תכלת, לא תתיכן עבודת המקדש, כי הציץ שמאפשר את עבודת המקדש של הציבור גם כשטמאים בטומאת מת קשור לראש הכהן בחוטי תכלת. ועוד התכלת היא סמל מלכות, כמו שמסופר במגילת אסתר שמרדכי יצא מלפני המלך בבגדי מלכות – תכלת! לכן בגולה לא היה מתאים לנו התכלת. כמו כן, התכלת מורה על קשר עם הקב"ה, כי צבעה

בתהליכי הגאולה. ולכן סובבה ההשגחה את הטעויות הנזכרות, כדי שלא יהיה קטרוג על כך שלא לובשים תכלת בציצית. ודעתו של אחד הדיינים שביטלו ביודעים את המצווה שלתכלת כדי שלא יחדשו דברים, לא נראית כלל, הן משום שלא ידוע כלל שגדולי ישראל ישבו והחליטו החלטה כזו, ואפילו אם היה דיון כזה לא מסתבר כלל שיש מי שייקח אחריות כזו עליו לבטל מצווה אם באמת כמו שהוא כתב שהם יודעים שמצאו את התכלת וגזרו שלא לשים.

עד פטירת מרן הרב שטינמן נהג רבנו לשים תכלת רק בטלית קטן לא בפרהסיא ומיד אחר פטירתו שם גם בטלית הרגילה. הרב שטינמן נשאל למה הוא שם לא תכלת בטליתו? וענה הוא לא רוצה שיחשבו שכבר הוכרע הדבר. שאל אותו שוב השואל אז למה לא תשים בצנעה? ונענה כדרכו של מרן ומניין לך שלא שמתין[כי צנעה היא גם כלפי השואל]

• [אולי מה שסובבה ההשגחה העליונה, שנבחר בגד כחול ותכלת לבנות הלומדות בבית יעקב ודומיו, כאילו לומר, אם אנו הגברים, לא ממלאים את חובתנו בתכלת, שהרי רק מעטים מטילים תכלת בטלית. לעומת זאת הן מקיימות יותר את חלק התכלת מהגברים שתפקידן הוא רק לסייע ללימוד בעליהן, ולמעשה עול פרנסת משפחת לומדי התורה בימינו מוטל עליהן] וראייה לדבר המדרש (משנת רבי אליעזר): "למה הזהירה התורה על תכלת? מפני שהתכלת דומה לספיר והלוחות היו מספיר, לומר לך כל זמן שישראל מסתכלים בתכלת, נזכרים במה שכתוב בלוחות ומקיימים אותם". עוד נאמר שם: "התכלת לבוש שבו היו מכסים את הארון, מי שעוסק בתורה יבוא וילבש מלבוש הארון". ועולם התורה והתשובה עומדים בזכות אותן נשים צדקניות שעושות הכל כדי שבעליהן יעמלו בתורה.

דומה לשמים, וכתוב שיש לעשות חלונות בבית הכנסת מכוונות לראיית שמים. וכן גם היה נראה הקב"ה בנבואה, לנערי ישראל בהר סיני "שתחת רגליו לבנת הספיר" - אבן זו ידועה, שהיא בצבע כחול. ובגולה היינו במצב המורה על הסתר פנים, וגם משום זה נעלמה התכלת.

הסיבה הטכנית שהתכלת בציצית נפסקה שנים רבות מעמנו, היה זה, בגלל גזרת רומי, שכל הקשור עם הארגמן [צבעי המלכות שאסרה רומי הם: התכלת הארגמן והאדום, כולם נוצרים מיצור הקרוי ארגמן כזה קוצים] הוא בגד מלכים

והדיוט הלובשו היה לפי חוקי רומי חייב מיתה, לכן מי שהיה לו תכלת היה בסכנה כאמור (סנהד' יב' א'): שנתפסו על ידי הנשר (סמל רומי) והיה בידם מהנעשה בלזו (התכלת שכונתה בלשון סתר) וזכו בס"ד להינצל מידיהם. והיות והארגמן מצוי בים התיכון, שהיה בשליטת רומא, לכן גם ליהודי בבל, שלא היו תחת שלטון רומא, היה קשה להם להשיג תכלת, זה הסבר לדברי המקובלים, שכתבו שבזמנם לא היינו ראויים לתכלת. כי כנראה שהמקובלים פירשו שזה סמל לריחוק משכינה בגלל הגלות, כי כאמור, התכלת מסמל מלכות. וגם קרוב לה' - שתחת כיסא הכבוד היה כמראה אבן ספיר שצבעה תכלת וכחול. זה מוכיח על מהות צבע התכלת, שצריך לתלות בציצית. וגם, כי ארגמן הקוצים הוא התכלת של התורה, כי אותו רדפו הרומאים. וגם כי בעולם הקדמון, לא היה ידוע על צביעה של תכלת אחרת. לכן נראה, שכל מחשבה אולי היה תכלת אחר היא לא צודקת, כי מספק אין מוצאים מדבר וודאי.

בימינו נתגלה שוב תכלת זו. אחר ניסיונות של הרבי מראדזין, לקבוע שהוא הדיונון. וזה הופרך מדעית, וגם לא ה"ינטנינה" של הרב הרצוג, כי לא מצאנו צביעה בו, כמו שנמצאו בארגמן. אבל היות והיו עוד דעות, אלו יצרו ספקות בלב האנשים, והתירו לעצמם משום כך, לא ללבוש תכלת. דבר זה קשור גם להכרת המצב החדש של עם ישראל: אם אנו בגלות ממש, או כבר

~ נפלאות הבורא ~

עמוד והתבונן בנפלאות א-ל (איוב ל"ז י"ד).

אותם, עומדים ליד שיח ריחני ומרחרחים את ריחו הנעים.

הערבה: היא מבטאת את אצבעות האדם, המיוחדות לו, המאפשרות לו ליצור דרכן אין סוף דברים.

נראה ששתי מטרות עיקריות יש לייחודיות של האדם בדברים הנזכרים: א. להכיר את שפע החסד האלוקי שיש בבריאה. ב. תנאים להשתמש בהן לעבודת יתברך.

העין נבראה כאמור לראות את כל צבעי הקשת, כי יש לצבעים תפקידים רבים, כפי שאי"ה יתבארו בחיבור. ונציין כאן עובדה חשובה הראויה לתשומת לב: במין האדם, יש אנשים שהם עיוורי צבעים. אבל זה מצוי כמעט רק במין הזכר ולא בנשים. כמו כן, עין האישה מסוגלת לראות הרבה גווני צבע אדום, שאין האישה יכול להבחין בהם. וזה ברור, שאין דבר כזה מקרי חלילה. וכאן אנו פוגשים את הבריאה עם חוקי התורה! האישה, כיון שמצוות הטהרה מחייבת אותה לערנות, אם תראה בכגדה מראה אדום, היא תצטרך לבחון אותו, לדעת מה דינה לעניין הטהרה, למקדש ולבעלה, לכן היא מיוחדת בעין כזו, הרואה בצורה חדה את צבע האדום.

. כמו כן, האדם צריך הבחנה חדה במראות הלבן, לגבי דיני נגע צרעת. גם צריך ראייה חדה להבחנה בגווני הירוק לגבי קביעת בשלותו של האתרוג לגבי מצוות ד' המינים, ומראות השחור על גבי האתרוג. כל אדם יש סביב הילה הנראית ליחיד סגולה. ובימינו ישנה שיטה לצלם אותה. והיא מורה לפי סדר הצבעים את מדרגתו הרוחנית של האדם. בספר פרדס רימונים להרמ"ק שער הגונים (מצוטט בספר המהפך) מובאים סדר צבעים המיוחדים לכל ספירה מעשר הספירות בסדר עולה כשהנמוך ביותר הוא: אדום, צהוב, וורוד בהיר, וורוד, כתום כחלמון, כתום כזהב, אפור, ירוק, כחול כספיר, לבן. בדומה לו מה שמקובל בקרב חוקרי ההילה האנושית מחומרי ליותר אנושי (צוטט בספר המהפך): בסדר מלטה למעלה: אדום בהיר, צהוב, ירוק, כחול ולבן. ויש צבעי ביניים: אדום, אדום בהיר,

מה וכמה הלכות תלויות בצבע, לכן נברא האדם בשונה מבעלי חיים, שיש לו תוספת שבע מיליון חלקים [רצפטורים] נוספים בעין, כדי שהיא תוכל לראות את כל צבעי הקשת. לכן אנו נשתדל אי"ה, ללקט ככל שנצליח בס"ד, את מה שנמצא במקורות בנושא הצבעים, על פי מקורות היהדות והמדע.

המבנה המיוחד של גוף האדם שיתאים לקיים מצוות ה'

האדם, נברא לקיים את מצוות בוראו, לכן גופו נברא באופן כזה, שיתאים לקיום המצוות. כמו שנאמר גם על כל הבריאה, (ב"ר א'): הסתכל כביכול בתורה וברא על פי זה את העולם!. וכל שכן שאיברי האדם, במיוחד נבראו לכך.

נביא כאן דוגמאות על המיוחד שבאדם מול יתר היצורים כדי שיוכל לקיים את חובותיו: בסוכות אנו נוטלים ד' מינים: אתרוג, לולב-כפות תמרים, הדס, ערבה. כבר ביארנו בספרינו על סוכות, את משמעות המצווה: כי בזה אנו מודים לבורא על הייחוד שלנו, לעומת בעלי החיים האחרים. **האתרוג:** פרי עץ הדר, הוא מבטא את מעלת היופי, שעין האדם זוכה לראות את כל צבעי הקשת, מה שאין כן שאר היצורים, שרואים בדרך כלל רק שחור לבן, או צבעים מיוחדים הנחוצים לקיומן, כמו הדבורה שרואה צבעים שעין האדם לא מבחינים בהם, אבל גם היא לא רואה את כל צבעי הקשת.

התמר: מסמל את יחודו של לשון האדם, שחשה בכל מיני טעמים, עד אין סוף, ולכן האדם אוכל כל דבר מצומח וחי, מבושל וצלוי, מתובל בחריף, ומתובל במתוק או מלוח, ועוד אין סוף אפשרויות טבעיות ומלאכותיות.

ההדס: מסמל את חוש הריח המיוחד לאדם, שהוא להבחין בריחות נעימים ולא נעימים, מה שאין כן בעלי החיים, למרות שחוש הריח שלהם, מפותח הרבה יותר, ממש לאין ערוך לעומת האדם. בכל זאת לא נראה

השמש בירח, או בכדור הארץ אז מבחינים בו.

האור עצמו שנראה לבן, כי הוא כולל את שבעת הצבעים של הקשת, שכל אחד מהם יש לו אורך גל משלו, אשר הם ניכרים, כאשר יש דבר שמפצל את האור, כמו טיפות המים בענן שיוצרות את הקשת. או יהלום מלוטש, או זכוכית בצורת פריזמה = מנסרה. וכל דבר שהאור פוגע בו, הוא סופג חלק מהאור ומחזיר חלק ממנו, מלבד השחור שבולע הכל ואינו מחזיר. והלבן שמחזיר הכל. [ראוי לברר אם מושגי המקובלים על האור, מקבילים למה שהוזכר בטבע האור, שבתורת הקבלה ישנם מושגים אלה: אור מקיף, אור ישר, ואור חוזר].

צבעי היסוד, שמהם מורכבים כל הצבעים הם: אדום, כחול, ירוק, לבן ושחור. למשל אור שחסר בו החלק הירוק, כאשר הוא פוגע בדבר שהוא בצבע ירוק, הוא יראה שחור. בהדפסה משתמשים בשלושה צבעים אלה: כחול-ציאן, ארגמן, וצהוב. העין שנבראה לראות צבעים, חלק מהתאים מזהים כחול-צהוב, וחלק אדום-ירוק וביחד הם יוצרים את הצבע הנראה. וזה כעין התמונה הצבעונית או הדפסה בצבעים שתרכובת של צבעי היסוד יוצרים את כל הצבעים.

תפקיד הצבע

כבר הוזכר למעלה כי לצבעים ישנם מטרות הלכתיות. כמו כן גוונים שונים בתוך הצבע עוזרים ליצור ייחודיות [כמו הדגלים שהיו בצבעים מיוחדים לכל שבט בדגלי המדבר], הצבעים גם משפיעים על האדם. וגם האדם לפי אופיו המיוחד מתקשר יותר לצבע מסוים. הדבר נבחן בתחילה, אצל אדם שזכה לראות לראשונה בחייו בגיל 52, אחר ניתוח שאיפשר לו לראות. - הוא גילה רגישות לעצמים חד גוונים או לעצמים שהצבע שלהם נקלף, ובעקבות זה חקרו את ההשפעות הפסיכולוגיות של הצבע.

ספרים חדשים מרבינו

*זקנה ובחרות (מהדורה מורחבת)
*השואה

ניתן להשיג בחנות "יש כיסוי" (סריגת שוורץ) מלכ ישראל 1
ירושלים

***

זכות התורה תעמוד להצלחת התורמים

***

לקבלת העלון באימייל ולתגובות:
אש"ל - איגוד שומעי לקחו של רבינו
eeguds@gmail.com

כתום, כתום צהוב. צהוב. בין הצהוב לכחול, צהוב – ירוק, ירוק, תכלת, כחול, סגול, סגול בהיר, לבן.

תמר-לולב: מסמל את חוש הטעם המיוחד לאדם, שהוא נחוץ, גם לגבי קביעת חשיבות כמות האיסור שנתערב בהיתר, שכל כמה שהאיסור נותן טעם בתערובת, הוא נחשב כדבר שאינו בטל ואוסר את התערובת. וגם בהלכות טרפות כאשר אין רואים מרה בכבד, טועמים בלשון את הכבד, ואם מרגישים טעם מר, אז הבהמה כשרה, כמבואר פרטיה בשו"ע (י"ד סי' מ"ב ג').

ההדס, מסמל את חוש הריח, שתפקידו להבחין בין ריח נעים או להפך, חוש זה הוא נחוץ, לגבי מקום הראוי לומר שם דברים שבקדושה, שאם ריח רע מגיע לשם, נחשב המקום, לבלתי ראוי לומר שם דבר שבקדושה. גם ישנם יחידי סגולה, שמסוגלים להריח את מעשי האדם ולדעת אם הוא צדיק, או חלילה הוא להיפך, ועל המשיח נאמר, שיהיה מריח ולפי זה יוכל לדון אנשים.

הערבה מסמלת את כח היצירה של אצבעות האדם, שהן מסוגלות ליצור אין סוף דברים, בגלל הייחוד שלהם. וגם לגבי חוש המישוש של אצבעות שאחר תרגול, אנשים רבים, יכולים לחוש בצבעים במישוש האצבעות.

צבעים המוזכרים בתורה ומשמעותן

ראיית הצבעים

עין האדם נבראה באופן כפול: יש חלקים בעין שמסוגלים לראות באור חלש, אבל הם אין יכולים להבחין בצבעים. וחלק אחר בעין, נברא להבחין בצבעים כשיש אור רגיל. צבעו של כל עצם, נראה רק כשאור פוגע בו. ואם אין דבר שהאור יפגע בו האור לא יראה, לכן החלל נראה חשוך ורק כשפוגע אור

על המדרך

הספר "פתיל גדילים" בספר נידון בחומרים חדשים סנטטיים.

והאם כיון שכיום נמצא תכלת (אפי' ספק תכלת) האם ראוי להרבות בלבישת ציציות כפי שנהג הגאון הרב שיינברג.